

JEVNAKER KOMMUNE

SÆRUTSKRIFT

SAKSGANG:			
R.f.	Utvvalg	Møtedato:	Utvvalgsaksnr
	Valgstyret	29.08.2012	1/12

Høring - forslag til endringer i valgloven og valgforskriften

Saksbehandler: May-Britt Mayer Johnsen

Arkiv: 000

Arkivsak: 12/1133

Dato:

Vedlegg:

Kommunal- og Regionaldepartementets brev av 4. mai 2012, vedlagt høringsnotat – evaluering av valget i 2011 – Forslag til endringer i valgloven og valgforskriften..

Fakta/saksopplysninger:

Kommunal og Regionaldepartementet har sendt høringsnotat om forslag til enkelte endringer i valgloven og valgforskriften på høring. Høringsfristen er i notatet satt til 1. august 2012 men ved henvendelse til departementet, har Jevnaker kommune fått utsatt høringsfristen til 1. september. De foreslåtte endringene i valgloven og valgforskriften fremkommer i kapittel 10 i høringsnotatet.

I høringsnotatets kapittel 8 omtales det nye statlig eide valgadministrative datasystemet, som har fått betegnelsen elektronisk valgadministrativt system, forkortet EVA. EVA blir tilbudt samtlige kommuner og fylkeskommuner ved stortingsvalget 2013. De tekniske løsningene som er brukt ved tidligere valg, er utviklet av private dataleverandører uten medvirkning fra statlig valgmyndighet. Det er et ønske fra Departementet at datatekniske løsninger til bruk ved valggjennomføringen i større grad styres og kontrolleres av offentlige myndigheter.

EVA skal:

- Gi full offentlig kontroll over alle steg i valgprosessen ved at systemet blir eid, forvaltet og driftet av det offentlige
- Sikre en god administrativ, kostnadseffektiv og korrekt valggjennomføring og valgoppgjør
- Gi kontroll med og redusere framtidige samlede vedlikeholdskostnader ved at kun én løsning skal vedlikeholdes

Datasystemet inneholder tre hoveddeler som er; System for internettstemmegivning, valgadministrativt system og system for maskinell telling (skanning av stemmesedler). Systemet skal erstatte tilsvarende systemer som er levert av private leverandører. Alle de tre delene av systemet er integrert med hverandre, men alle deler trengs ikke tas i bruk. EVA vil være tilgjengelig for brukerne også mellom valg, slik at informasjon kan hentes ut fra systemet når man har behov for det. Kommunene og fylkeskommunene kan bruke systemet kostnadsfritt. Utgifter til lokalt it-utstyr og kommunikasjonsløsning må kommunene og fylkeskommunene dekke selv.

Vurdering:

Jevnaker kommune er svært tilfreds med at det er etablert et eget statlig eid elektronisk valgadministrativt system og ønsker å ta i bruk dette allerede ved stortingsvalget 2013 med de forpliktelser dette innebærer bl.a. i forhold til opplæring. Ett felles statlig elektronisk system vil sikre at valg gjennomføringen i større grad styres og kontrolleres av offentlige myndigheter.

Det er en fordel at systemet er bygd opp slik at det er opp til hver kommune å bestemme hvilke deler av systemet som skal tas i bruk ut fra eget behov. Det er også en fordel at systemet vil være tilgjengelig for brukerne mellom valg slik at informasjon kan hentes når det er behov for det.

Kommentar til designløsning for valgutstyr, grafisk profil og stemmesedler

Jevnaker kommune benyttet både nye og gamle valgavlukker og urner samt det nye skiltprogrammet ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2011, og er stort sett godt fornøyd bortsett fra at lukkemekanismen på toppen av urna var vanskelig å få til å stå i lukket stilling.

I kapittel 3 til 7 omtales de ulike lov- eller forskriftsendringene som fremmes i høringsnotatet.

Manntall:

Departementet foreslår at ansvarsdelingen for etablering av manntall overføres fra kommunene til departementet. Bearbeiding av data fra SKD til ferdige manntall bør skje av det offentlige (staten) og ikke av private leverandører på vegne av kommunene slik det har vært tilfelle til nå. Departementet sørger for at manntallsutkastet legges inn i det valgadministrative valgsystemet. SKD skal overføre de daglige endringene som gjøres i folkeregisteret og som har innvirkning (fremkommer av valgforskriften) på manntallet. Departementet sørger for at manntallet blir oppdatert. For å synliggjøre SKDs forpliktelse tas dette inn i valgloven.

For å sikre at alle kommuner har likt manntall foreslår Departementet at det settes en sluttdato (frysdato) for hvor lenge manntallet skal kunne oppdateres. Det foreslås at manntallet fryses lørdag før valgdagen(e). Unntatt er innføring av utenlandsboende som har avgitt forhåndsstemme i rett tid ved en utenriksstasjon og som samtidig har søkt om innføring i manntallet. Søknader fra disse som mottas etter lørdagen men innen kl 2100 valgdagen (mandag) skal kommunene føre inn i manntallet selv.

Det enkelte valgstyre vil ha ansvar for å oppdatere manntallet med innføring av norske statsborgere som har bodd i utlandet i mer enn 10 år, oppretting av feil eller klage som ikke er en del av de oppdateringene som kommer fra SKD, jfr. valgloven og valgforskriften.

Vurdering:

For å sikre full offentlig kontroll over manntallets innhold, er det helt avgjørende at myndigheten til å etablere og bearbeide manntallet ligger hos offentlige myndigheter, og ikke hos private leverandører.

Departementet foreslår at folkeregistermyndigheten skal stille et foreløpig manntall basert på stemmerettsvilkårene 2. januar i valgåret til disposisjon for valgmyndigheten. Datoen er 1. april i henhold til gjeldende lovgivning. I valgarbeidet, særlig arbeidet med listeforslag til kommunestyrevalg, har kommunene behov for tilgang til manntallsopplysninger tidligere enn gjeldende dato, og det er derfor av stor betydning at kommunene har et manntall tilgjengelig på et tidligere tidspunkt.

Tilgjengelighet – valglokaler.

Bestemmelsene om egnethet, tilgjengelighet og tilrettelegging finnes i valgloven og i valgforskriften. Kravet omfatter både tilgjengelighet til valglokaler (ruten fra parkeringsplass/stoppested for kollektivtransport og frem til inngangen samt inngangsparti, trapper/trinn, terskler) og inne i selve valglokalet (f.eks. skilting/merking, fremkommelighet, logistikk, lysforhold og valgutstyr). Departementet er av den oppfatning at det er grunn til å rydde i regelverket slik at bestemmelsene om tilgjengelighet og tilrettelegging til valg får en mer systematisk plassering. Departementet mener krav til egnethet bør fremgå direkte av loven både for forhåndsstemmelokaler og lokaler som benyttes ved valgtinget. Forslaget til endring i § 9-3 andre ledd er kun en presisering av gjeldende rett, og innebærer ingen endring i kommunens plikter.

Departementet vurderer å fastsette krav til merking av hyller/avlukker i forskrift. Dette for å sikre tilgjengelighet for blinde og svaksynte.

Vurdering:

Det er bra at det blir ryddet opp i regelverket slik at det blir mer oversiktlig. Jevnaker kommune har ingen merknader til forslaget.

Når det gjelder tilrettelegging for funksjonshemmede er det bra med presiseringer i form av forskrifter, men det bør gjelde alle funksjonshemminger, ikke bare blinde/svaksynte. Hva med bevegelseshemmede/rullestolbrukere? Det bør vurderes å ta inn i forskriften noe om valgavlukkens utforming slik at disse oppfyller alle velgeres behov. Jevnaker kommune hadde bra erfaring med de nye valgavlukkene som ble produsert til forrige valg.

Forhåndsstemmegivningen

Forhåndsstemmegivningen er en god ordning som over tid har utviklet seg til at flere og flere benytter. Det er viktig at ordningen er godt tilrettelagt og at det ikke sår tvil om at prosedyrene rundt forhåndsstemmegivningen i tilstrekkelig grad sikrer kravet til hemmelig valg. Det har vært reist spørsmål fra velgere, også i Jevnaker kommune, om dagens rutiner tilfredsstillende sikrer kravet til hemmelig valg siden valgkort og stemmesedelkonvolutt med stemmesedel skal legges sammen i en omslagskonvolutt. Rutinene for behandling av disse stemmegivningene er vanskelig å forklare overfor velger slik at velger har tillit til at stemmen forblir hemmelig, og bruk av stemmesedelkonvolutt, valgkort og omslagskonvolutt er en omstendelig prosedyre. På denne bakgrunn har departementet vurdert om prosessen kan forenkles både med tanke på velger, valgfunksjonær og i enda større grad sikre hemmelighold av hva velger har stemt.

Det foreslås derfor at ordningen for velger som avgir forhåndsstemme i den kommunen han/hun er manntallsført, fjerner bruken av valgkort og stemmesedelkonvolutt. Det tenkes en prosedyre tilsvarende den som benyttes på valgdagen.

Dette har som konsekvens at:

- Stemmegivningen godkjennes i det stemme avgis/krysses i manntallet
- Stemmesedel/stemmesedlene stemples
- Elektronisk registrering i online manntall (elektronisk manntall)

Den største prinsipielle endringen er at tidspunktet for godkjenning av stemmegivningen flyttes fra valgstyret til stemmemottaker.

Det er viktig som det påpekes i høringsnotatet at det må etableres gode rutiner for beredskap for mottak av forhåndsstemmer dersom man av en eller annen grunn ikke har tilgang til elektronisk manntall (f.eks. strømbrudd, ikke tilgang til nettet osv): Man må ikke risikere at velgere ikke får avgitt stemme ved at de avvises/blir bedt om å komme igjen på et senere tidspunkt.

Det må etableres rutiner for hvordan disse velgerne skal få avgitt sin stemme, hvordan disse stemmegivningene skal behandles og oppbevares frem til godkjenning, hvem som skal ha myndigheten til å godkjenne. Tidligere prosedyre ved mottak av forhåndsstemmer kan i disse tilfellene benyttes, men det bør også vurderes om det kan gjøres på andre måter. Kan man f.eks. benytte omslagskonvolutt «særskilt omslag» både for ordinære velgere og for stemmegivninger fra velgere som har forhåndsstemt tidligere. En mulig løsning kan være at man har alternative muligheter for avkryssing på konvolutten for den aktuelle grunnen. Ved forhåndsstemmegivningen vil man mest sannsynlig ikke ha «Ikke manntallsførte» (med mindre vedkommende ikke har stemmerett) da man enkelt kan finne rett bostedsadresse ved å søke i manntallet. Dersom dette er et alternativ skulle det være unødvendig med valgkort i konvolutten da opplysninger om velger går fram av omslagskonvolutten.

Det er viktig å etablere rutiner som sikrer at godkjente stemmegivninger holdes adskilt fra ikke godkjente. Siden de fleste stemmegivningene godkjennes i det de avlegges, er rutiner for oppbevaring og transport til valgmyndigheten særskilt viktig. Selv om det blir benyttet forskjellig stempel, må det være gode rutiner for oppbevaring og merking slik at forhåndsstemmene ikke blandes sammen med valgtingsstemmene (særlig viktig der det er todagers valg og i forhold til videre oversendelse til fylkeskommunen).

Forsendelse av forhåndsstemmer til andre kommuner bør skje fortløpende. Disse stemmegivningene må ikke blandes sammen med godkjente stemmegivninger i egen kommune.

Stemmemottakere.

Ved ordinært stemmemottak er det ingen krav til hvor mange stemmemottakere som må være tilstede. Siden tidspunktet for godkjenning av forhåndsstemmegivning endres, forslår departementet at det lovfestes et krav om tilstedeværelse av to stemmemottakere også ved den ordinære forhåndsstemmegivningen. Kommunene organiserer forhåndsstemmemottaket ulikt, noen med flere steder (f.eks. bibliotek e.l.) der det kanskje bare er en person tilstede. Det kan i disse tilfellene by på utfordringer med å bemanne opp forhåndsstemmemottaket. I verste fall kan denne lovfestingen bety at antall forhåndsstemmemottak reduseres.

Vurdering:

Forslaget om endring av forhåndsstemmegivningen innebærer en forenkling av prosedyren for å avlegge og behandle forhåndsstemmer, en forenkling både for stemmemottaker og velger. Imidlertid må den viktigste grunnen til omleggingen, være hensynet til kravet om hemmelig valg.

Ved at forhåndsstemmegivningen godkjennes allerede på det tidspunktet den avgis, er det nødvendig, for å sikre tilliten til valgordningen og for å beskytte valgfunksjonærene mot mistenkeliggjøring, at det lovfestes et krav om tilstedeværelse av 2 stemmemottakere.

Forskriften som bestemmer at også stemmegivninger til andre kommuner skal legges i en forseglede urne bør vurderes på nytt. Det er viktig at disse stemmegivningene blir sendt fortløpende til rett kommune og disse bør sendes umiddelbart. Etter valget i 2011 fikk Jevnaker kommune tilsendt 5 stemmegivninger etter at valget var avsluttet (uka etter valget). Selv om dette ikke er mange bør ikke dette skje. Antagelig har dette noe med rutinene for forsendelse å gjøre.

Stemmesedler.

Ved kommunestyre- og fylkestingsvalget ble de nye designede stemmesedlene brukt i Jevnaker kommune. Disse stemmesedlene var falsket (forskutt falsing) på en måte som innbød til korrekt bretteing og en rosafarget mønsterside til kommunestyrevalget og en blåfarget mønsterside til fylkestingsvalget. Erfaringen med bruk av de nye stemmesedlene var gode og det ble ikke registrert noen feilbretteinger. Det kan være flere grunner til det, bl.a. stemmesedlenes utforming, god veiledning av valgvert o.a. men stemmesedlenes utforming var en viktig årsak.

Vurdering:

Det er positivt at det er utviklet en standardisert utforming av stemmesedler bl.a. ut fra behovet for universell utforming og med hensyn til riktig bretteing slik at kravet til hemmelighet ivaretas. For kommuner som skanner stemmesedler ved optelling er dette også ett pluss. Standard mal vil redusere feilkilder og forsinkelser i optellingen. Jevnaker kommune støtter forslag til endringer i valgforskriften.

Rådmannens forslag til vedtak:

Jevnaker kommune slutter seg til Kommunal- og regionaldepartementets forslag til endringer i valgloven og valgforskriften med de kommentarer og vurderinger som fremgår av saksframlegget.

Behandling i Valgstyret - 29.08.2012:

Vedtak i Valgstyret - 29.08.2012:

Jevnaker kommune slutter seg til Kommunal- og regionaldepartementets forslag til endringer i valgloven og valgforskriften med de kommentarer og vurderinger som fremgår av saksframlegget.

Utskriften er rett

Politisk sekretariat, den 04.09.2012

May-Britt Mayer Johnsen
Formannskapssekretær